

боку конкретних осіб, так і для здійснення комплексних державних чи регіональних програм практичної профілактичної спрямованості, пов'язаних із попередженням окремих видів порушень терористичного спрямування.

Отже, застосовуючи заходи адміністративного запобігання у сфері протидії тероризму, Служба безпеки України тим самим гарантує, забезпечує, створює необхідні умови для своєчасного й належного дотримання положень чинного законодавства з питань боротьби з тероризмом, а також запобігає можливим посяганням на державну безпеку у вигляді терористичний діянь, настанню небажаних наслідків, шкоді економічним, культурно-історичним та іншим охоронюваним інтересам держави, суспільства, громадян України.

Профілактичне призначення цих заходів вказує на обумовленість їх виділення в самостійну групу застосовуваних Службою безпеки України для протидії тероризму адміністративних заходів, актуалізує потребу узагальнення конкретних визначених законодавством із питань боротьби з тероризмом видів владних дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломоєць Т.О. Заходи адміністративного попередження як складова адміністративного примусу: аналіз сучасного стану в Україні та перспективи розвитку / Т.О. Коломоєць // Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – Вип. 18. – С. 155.
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
4. Этнорелигиозный терроризм / Ю.М. Антонян, Г.И. Белокуров, А.К. Боковиков и др.; под ред. Ю.М. Антоняна. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 318 с.

REFERENCES

1. Kolomoets, T.O. (2002), "Administrative Measures prevention as part of administrative enforcement, analysis of the current situation in Ukraine and prospects of development", *Derzhava i pravo: zb. nauk. pr. Yurydychni i politychni nauku*, iss. 18, pp. 155.
2. "On Combating Terrorism": Law of Ukraine of 20.03.2003 № 638-IV, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, no. 25, art. 180.
3. "On the Security Service of Ukraine": Law of Ukraine of 03.25.1992 № 2229-XII, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 1992, no. 27, art. 382.
4. Antonyan, Yu.M., Belokurov, G.I., Bokovikov, A.K. et al. (2006), *Etnorelihoznyy terrorizm* [Ethnoreligious terrorism], Aspekt Press, Moscow, Russia.

УДК 342: 351.95: 346 (477)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кантор Н.Ю., викладач

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна
natali.kantor@gmail.com*

Досліджено проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб за порушення в процесі господарської діяльності. Встановлено, що сьогодні існує належна теоретична основа для визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності. Зроблено висновок про необхідність

закріплення відповідних змін у чинному законодавстві для підвищення ефективності його практичної реалізації.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне стягнення, адміністративно-господарські санкції, юридична особа.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ ЗА НАРУШЕНИЯ В СФЕРЕ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Кантор Н.Ю.

*Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко,
ул. Ивана Франко, 24, г. Дрогобыч, Украина
natali.kantor@gmail.com*

Исследованы проблемы административной ответственности юридических лиц за нарушения в процессе хозяйственной деятельности. Установлено, что сегодня существует надлежащая теоретическая основа для признания юридических лиц субъектами административной ответственности. Сделан вывод о необходимости закрепления соответствующих изменений в действующем законодательстве для повышения эффективности его практической реализации.

Ключевые слова: административная ответственность, административное взыскание, административно-хозяйственные санкции, юридическое лицо.

THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE LIABILITY OF LEGAL PERSONS FOR VIOLATION IN THE FIELD OF ECONOMIC ACTIVITY

Kantor N.Y.

*Ivan Franko State Pedagogical University in Drohobych, str. Ivan Franko, 24, Drohobych, Ukraine
natali.kantor@gmail.com*

Administrative responsibility is an important institution of administrative law, which is being actively investigated by many domestic scholars. However, the issue of administrative liability of legal persons remains understudied. For a long time, in the science of administrative law legal persons were not considered as subjects of administrative responsibility, as the Code of Administrative Offences of Ukraine extends its validity to individuals. The need to solve this problem is caused by the need to concentrate administrative mechanisms of impact on businesses in the hands of the state.

Administrative liabilities of legal entities and individuals have the following common features: public binding nature, availability of the administrative jurisdiction, special procedure of bringing to responsibility. However, the liability of legal persons has some peculiarities. Legal persons as economic entities primarily violate the administrative and economic legislation. They can be subjected to administrative and economic sanctions. The Commercial Code of Ukraine can be called the first regulatory instrument providing administrative liability of legal persons. Individual regulations of tax, antitrust, currency legislation also treat legal persons as subjects of responsibility for violation.

The legislation regulating administrative liability of legal persons is quite branched and requires systematization by creation of a separate codified act or introduction of amendments and additions to the current Code of Administrative Offences of Ukraine. It is necessary to establish a clear list of the bodies and the procedure of bringing legal persons to administrative liability. Now, every public authority uses its separate and largely imperfect procedure for consideration of cases on administrative offenses of legal persons and the imposition of administrative penalties. It is also necessary to define the system of measures of administrative liability of legal persons, which may include financial, property, restrictive and organizational sanctions. The question of timing of bringing legal entities to administrative responsibility also requires settlement. All this should help improve the effectiveness of application of the law on administrative responsibility of legal persons – business entities, as well as observance of requirements of the law by all participants of economic and management relations.

Key words: administrative liability, administrative penalty, administrative and economic sanctions, business entity, legal person.

Понад два десятиліття Україна розвивається як суверенна й незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Відповідно, удосконалюється також національна система права, зокрема, її невід'ємна складова – фундаментальна галузь публічного права, а саме адміністративне право, важливим інститутом якого є інститут адміністративної відповідальності.

Загалом питання адміністративної відповідальності доволі ґрунтовно розглядалися в працях В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, С.Т. Гончарука, Є.В. Додіна, Л.В. Ковалю, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янка та інших відомих вітчизняних учених-адміністративістів. Водночас, незважаючи на досягнення національної науки адміністративного права, залишається недостатньо вивченою проблема адміністративної відповідальності юридичних осіб. До того ж вона не має належного вирішення й у законодавстві України. У зв'язку із цим не втрачає актуальності встановлення загальних засад і підстав адміністративної відповідальності юридичних осіб, уніфікації порядку притягнення їх до відповідальності та переліку стягнень, що можуть до них застосовуватися. Наукові пошуки в цьому напрямі в теорії адміністративного права продовжуються.

Мета статті – дослідження проблем адміністративної відповідальності юридичних осіб за порушення у сфері економіки в процесі здійснення ними господарської діяльності, що може мати неабияке теоретичне й практичне значення для розвитку науки адміністративного права та підвищення ефективності застосування законодавства про адміністративну відповідальність.

Відсутність законодавчого визначення поняття «адміністративна відповідальність» спричиняє численні його тлумачення, наприклад: адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [1, с. 430]. У своєму дослідженні І.Й. Слубський наголошує, що адміністративна відповідальність – це завжди примус, проте такий, що застосовується на підставі специфічних ознак, за відсутності яких примус не може перетворитися на відповідальність. Однією з необхідних умов настання адміністративної відповідальності є наявність державного осуду порушника, оскільки настання такої відповідальності пов'язане із застосуванням санкції, яку введено законодавцем з осудом відповідної дії, для покарання порушника. Відсутність такого осуду й покарання означає відсутність відповідальності, тому адміністративна відповідальність повинна розумітися лише як застосування заходів адміністративного покарання або адміністративних стягнень [2, с. 59-60].

Особливої уваги в сучасних умовах потребують питання адміністративної відповідальності юридичних осіб, які завжди були актуальними й дискусійними для адміністративно-правової науки. На думку В.С. Стефанюка, це пов'язано з процесом приватизації та появою приватного сектора, що зумовило необхідність зосередити в руках держави відповідні механізми адміністративного впливу на господарюючих суб'єктів [3, с. 54]. Правові відносини, які складаються в процесі господарювання та учасниками яких є юридичні особи, належать до предмета господарського права, однак серед прийомів і способів управлінського впливу на ці відносини одну з ключових позицій займає адміністративний примус, різновидом якого виступає відповідальність за адміністративні правопорушення.

Умовно в розвитку інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб І.Г. Петрова виділяє три етапи: 1) з 1917 р. по 1961 р.; 2) з 1961 р. по 1991 р.; 3) з 1991 р. дотепер [4, с. 181]. Сьогодні цей інститут продовжує формуватися, містить багато суперечностей і прогалин, однак його існування загалом не викликає сумнівів. Хоча норми Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х (далі – КУпАП) [5] поширюють свою чинність лише на фізичних осіб, більшість вітчизняних дослідників погоджуються з тим, що коло суб'єктів адміністративної відповідальності має бути розширене внаслідок включення до нього юридичних осіб, у зв'язку із чим слід внести певні зміни й доповнення до сучасного адміністративного законодавства [6, с. 8].

Досліджуючи проблему адміністративної відповідальності юридичних осіб, О.Т. Зима зазначає: «Ми не ставимо за мету виділення її в окремий вид юридичної відповідальності, проте й не вважаємо, що вона повністю тотожна адміністративній відповідальності фізичних осіб, оскільки така відповідальність застосовується за правопорушення, скоєне особливим, специфічним суб'єктом. Саме специфічним, а не спеціальним. Юридичні особи за своєю правовою й соціальною сутністю мають розглядатись як специфічні суб'єкти адміністративної відповідальності, які характеризуються зовсім іншими ознаками, ніж особи фізичні» [7, с. 49].

Водночас адміністративній відповідальності як юридичних, так і фізичних осіб притаманні такі спільні ознаки, як публічний державно-обов'язковий характер, зосередження права накладення стягнень в уповноважених органах виконавчої влади (тобто наявність органів адміністративної юрисдикції), особливий порядок притягнення до відповідальності, встановлення виняткового переліку діянь, за які накладаються стягнення, і відповідальності за них перед законом [1, с. 465].

На думку А.А. Русецького, юридична адміністративна відповідальність юридичної особи – це її обов'язок як самостійного учасника суспільних відносин зазнати для себе певних негативних наслідків, які виражаються у формі адміністративних стягнень, що накладаються на юридичну особу за скоєння нею адміністративного проступку, компетентними органами та посадовими особами від імені держави [8, с. 229].

Заходами адміністративної відповідальності сьогодні захищаються різні сфери суспільних відносин, регламентовані нормами не лише адміністративного, а й інших галузей права. Як стверджують

З.Р. Кісіль і Р.В. Кісіль, норми, що встановлюють адміністративну відповідальність, мають допоміжне значення щодо багатьох інших галузей та «обслуговують» норми інших галузей права (цивільного, трудового, кооперативного, земельного, фінансового, транспортного тощо) своїм правоохоронним, заборонним, каральним впливом, гарантуючи юридичну обов'язковість приписам багатьох юридичних галузей [9, с. 61]. Це повною мірою стосується також господарського права. Утворення й функціонування великої кількості суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм, що є умовою розвитку ринкових відносин в Україні, водночас супроводжується зростанням кількості порушень вимог адміністративного й господарського законодавства, серед яких слід назвати порушення податкового законодавства, банківського законодавства, митних правил і правил здійснення зовнішньоекономічної діяльності, земельного законодавства у сфері будівництва, антимонопольного законодавства, у сфері захисту прав споживачів, пожежної безпеки, санітарних та інших правил тощо.

Усі ці правопорушення посягають на суспільні відносини, які можна визначити як правовий господарський порядок (від його рівня розвитку залежать практично всі сфери суспільного життя країни) та яким порушення спричиняє шкоду. Шкода, заподіювана правопорушеннями у сфері господарської діяльності, має багатогранний характер, проте найбільшу загрозу становить для економічної й національної безпеки України.

Цю специфіку адміністративної відповідальності юридичних осіб відображає Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (далі – ГКУ) [10], розділ V якого регламентує відповідальність за правопорушення у сфері господарювання. Зокрема, глава 27 ГКУ встановлює перелік адміністративних стягнень, які законодавець називає адміністративно-господарськими санкціями, і характеристику кожного з них, визначає строки їх застосування та гарантії прав суб'єктів господарювання в разі неправомірного притягнення їх до відповідальності. Глава 29 ГКУ містить норми про відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства, зокрема, визначає підстави для накладення штрафів Антимонопольним комітетом України на суб'єктів господарювання – юридичних осіб.

Розглянувши питання адміністративної відповідальності юридичних осіб у теоретичному аспекті, зосередимо увагу на прикладних проблемах. Сьогодні нормативною підставою адміністративної відповідальності є КУпАП, згідно з яким адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою, відповідно до закону, кримінальної відповідальності. Однак, як уже зазначалося, у КУпАП вживається термін «особа» без конкретизації, які саме особи (фізичні чи юридичні) є суб'єктами адміністративних проступків. Уважно проаналізувавши норми щодо віку, після досягнення якого настає відповідальність, обставин, які виключають адміністративну відповідальність неосудної особи, мети адміністративного стягнення тощо, можна дійти висновку, що КУпАП встановлює адміністративну відповідальність лише фізичних осіб [1, с. 464]. Стаття 14 КУпАП регламентує адміністративну відповідальність посадових осіб за порушення, пов'язані з недотриманням установлених правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків. Однак у багатьох випадках під час порушення юридичною особою правил, встановлених законодавством, немає можливості встановити відповідальність їх посадових осіб. У свою чергу наслідком такої безкарності правопорушень є зниження ефективності державного управління в різних сферах суспільного життя, зокрема у сфері господарювання, заподіяння шкоди економічним інтересам держави й суспільства. Установлення адміністративної відповідальності безпосередньо юридичних осіб вважаємо одним із дієвих засобів забезпечення дотримання всіма учасниками правовідносин правових норм. Тому законодавче визнання підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань суб'єктами адміністративної відповідальності матиме важливе практичне значення.

У цьому аспекті абсолютно слушно можна назвати ГКУ не лише законом, який офіційно визнав адміністративну відповідальність юридичних осіб, а й першим кодифікованим актом, який містить загальні положення щодо такої відповідальності [11, с. 190].

Окремі нормативно-правові акти податкового, антимонопольного, валютного законодавства суб'єктами відповідальності за порушення вважають юридичних осіб. Так, наприклад, Податковий кодекс України встановлює: платники податків, податкові агенти та/або їх посадові особи несуть відповідальність у разі вчинення порушень, визначених законами з питань оподаткування та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (ст.110), при цьому платником податку, зокрема, є будь-яка особа, яка провадить або планує провадити

господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку (ст. 180). Серед видів відповідальності за порушення законів із питань оподаткування ст.111 Податкового кодексу України називає фінансову, адміністративну, кримінальну [12].

Повітряний кодекс України [13] визначає відповідальність за порушення законодавства в галузі цивільної авіації. Згідно зі ст.126 цього акта за протиправні дії юридичні та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з використанням повітряного простору України, розробленням, виготовленням, ремонтом та експлуатацією авіаційної техніки, здійсненням господарської діяльності в галузі цивільної авіації, обслуговуванням повітряного руху, забезпеченням безпеки авіації, несуть відповідальність згідно із законом.

Згідно зі ст.127 Повітряного кодексу України за правопорушення в галузі цивільної авіації до юридичних осіб-суб'єктів авіаційної діяльності застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафу, розмір якого залежить від виду правопорушення.

У літературі, а саме в підручнику «Адміністративне право України», зазначається: «Законодавець, встановлюючи адміністративну відповідальність юридичних осіб, вживає терміни «штраф», «відповідальність у вигляді штрафу». Незважаючи на те, що стосовно юридичних осіб термін «адміністративна відповідальність» безпосередньо не вживається, є підстави стверджувати: у всіх подібних випадках ідеться саме про адміністративну відповідальність» [1, с. 465].

Зокрема, такий випадок передбачається Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР, згідно зі ст.21 якого вчинення суб'єктами господарювання дій, визначених цим законом як недобросовісна конкуренція, тягне за собою накладення штрафу в розмірі до 5% доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, у якому накладається штраф [14]. Очевидно, що ця норма поширює свою чинність на суб'єктів господарювання – юридичних осіб та визначає саме адміністративну відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

Загалом законодавство, яке регулює адміністративну відповідальність юридичних осіб, є доволі розгалуженим і потребує приведення в систему, впорядкування й удосконалення. Вважаємо, що оптимальним напрямом цієї діяльності має бути систематизація, а саме кодифікація законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб, що матиме важливе значення для більш ефективного його застосування. Такий кодифікований нормативно-правовий акт повинен насамперед передбачати загальні положення й принципи адміністративної відповідальності юридичних осіб, які сьогодні в нормативних актах практично відсутні.

Іншим варіантом може бути внесення відповідних змін і доповнень до чинного КУпАП, тим більше, що саме такий шлях було обрано законодавцем під час виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23 травня 2013 р. № 314-VII Загальну частину Кримінального кодексу України було доповнено розділом XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», який визначає підстави застосування таких заходів, перелік юридичних осіб, до яких вони застосовуються, види таких заходів, а також внесені відповідні зміни й доповнення до інших нормативно-правових актів (Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції») [15].

Ще в 2001 р. Конституційний Суд України, розглядаючи справу про відповідальність юридичних осіб, наголосив, що притягнення до юридичної відповідальності має здійснюватись у певному порядку, на підставі процесуальних норм, що регламентують провадження в справі про порушення юридичними особами норм законодавства. Його аналіз дає підстави стверджувати, що лише в прийнятих останнім часом законах України, які встановлюють відповідальність юридичних осіб у публічних сферах, зокрема, у законах про банки й банківську діяльність, про захист економічної конкуренції, процесуальні норми стали органічною частиною законодавства про юридичну відповідальність. У більшості випадків законодавець, як правило, обмежується визначенням змісту правопорушення й санкцій, суб'єкта правопорушення, органу, який накладає стягнення, та органу, до якого оскаржується рішення, не вирішуючи питань щодо строків притягнення до такої відповідальності, строків застосування заходів впливу, порядку оскарження рішень про накладення

стягнення тощо [16]. І хоча Конституційний Суд України рекомендував Верховній Раді України в найкоротший строк врегулювати ці питання відповідно до положень Конституції України, механізм притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності досі належно не врегульовано, відсутня системність також у видах санкцій, що застосовуються до юридичних осіб.

Отже, щоб забезпечити ефективну реалізацію цього виду відповідальності, слід встановити чіткий перелік органів і порядок притягнення ними до адміністративної відповідальності юридичних осіб. Сучасна ситуація, коли кожний державний орган використовує власний, окремий і здебільшого недосконалий, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення юридичних осіб і накладення адміністративних стягнень, є незадовільною. І.С. Войтенко звертає увагу також на той факт, що кількість суб'єктів застосування адміністративних санкцій є досить значною. Кожен із зазначених суб'єктів має свої специфічні завдання й функції, проте водночас кожен із них наділяється повноваженнями із застосування низки адміністративно-господарських санкцій. Визначення кола суб'єктів застосування адміністративно-господарських санкцій дає змогу далі вести мову щодо особливостей відповідних заходів, адже їх перелік є досить значним, що потребує дослідження правового потенціалу кожного заходу окремо в контексті їх застосування відповідними державними органами [17, с. 146].

Щодо системи адміністративних стягнень слушною вважаємо думку Д.М. Лук'янця, який стверджує, що заходи адміністративної відповідальності юридичних осіб, згідно із чинним законодавством, можуть бути такими:

- фінансові санкції – застосовувані до юридичних осіб в адміністративному порядку стягнення, розмір яких встановлюється в грошовому еквіваленті;
- майнові санкції – застосовувані до юридичних осіб в адміністративному або судовому (за клопотанням органу адміністративної юрисдикції) порядку стягнення, що передбачають перехід права власності на майно, цінні папери чи інші об'єкти цивільних прав без визначення їх еквівалента;
- обмежувальні санкції – застосовувані до юридичних осіб в адміністративному порядку стягнення, що передбачають обмеження дієздатності юридичних осіб щодо певних видів діяльності;
- організаційні санкції – застосовувані до юридичних осіб в адміністративному або судовому (за клопотанням органу адміністративної юрисдикції) порядку стягнення, що передбачають примусову реорганізацію чи припинення юридичної особи [18, с. 13].

Така позиція відображається в ст.239 ГКУ, яка встановлює види адміністративно-господарських санкцій, а саме: вилучення прибутку (доходу); адміністративно-господарський штраф; стягнення зборів (обов'язкових платежів); застосування антидемпінгових заходів; припинення експортно-імпорتنих операцій; застосування індивідуального режиму ліцензування; зупинення дії ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання певних видів господарської діяльності; анулювання ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання окремих видів господарської діяльності; обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання; скасування державної реєстрації й ліквідацію суб'єкта господарювання; інші адміністративно-господарські санкції, встановлені ГКУ та іншими законами [10].

За своїм змістом ці санкції (навіть фінансові чи майнові) є заходами адміністративної відповідальності, оскільки під час їх застосування виникають відносини публічно-правового характеру, притаманні адміністративному праву загалом.

Щодо строків притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності зауважимо, що до юридичних осіб недоцільно застосовувати ст.38 КУпАП, тому підтримуємо пропозицію встановити інші строки, які робили б можливим оперативне виявлення контролюючими органами скоєних правопорушень і водночас відповідали нормальній роботі суб'єктів господарської діяльності [19, с. 32]. Можливо, слід узяти до уваги досвід інших держав. Наприклад, ст.113 Податкового кодексу Російської Федерації встановлює трирічний строк притягнення до відповідальності за податкове правопорушення [20]. Він відповідає строку позовної давності в цивільно-правових відносинах, а санкції, що застосовуються до юридичних осіб, безпосередньо пов'язані з наслідками їх господарської діяльності. Можна окремо передбачити, що строк застосування санкцій не може перевищувати, наприклад, одного року з моменту виявлення відповідного правопорушення.

Отже, у сучасній науці адміністративного права розроблено достатню теоретичну основу для того, щоб визнати юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності. Закріплення відповідних змін у чинному законодавстві, його систематизація дозволять подолати численні прикладні проблеми, пов'язані з накладенням відповідних стягнень і порядком провадження в цих справах. Викладені узагальнення й висновки не дають вичерпної відповіді на всі питання щодо адміністративної відповідальності юридичних осіб. Зокрема, потребує ґрунтовного дослідження проблема розмежування адміністративної відповідальності юридичної та фізичної особи (посадовця цієї юридичної особи) за одне й те ж порушення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004. – Т. 1. Загальна частина. – 2004. – 584 с.
2. Слубський І.Й. Адміністративна відповідальність юридичних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Слубський Ігор Йосипович ; Київський нац. ун-т внутрішніх справ. – К., 2007. – 166 с.
3. Стефанюк В.С. Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб : проблеми теорії і практики / В.С. Стефанюк, І.П. Голосніченко, М. Михеєнко // Право України. – 2008. – № 9. – С. 50-62.
4. Петрова І.Г. Розвиток інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб на території України / І.Г. Петрова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція. – 2013. – № 6-1. – Т. 1. – С. 179-182.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Герасименко Є.С. Питання реформування інституту адміністративної відповідальності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / Є.С. Герасименко. – К., 2000. – 21 с.
7. Зима О.Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Зима Олександр Тарасович ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2001. – 154 с.
8. Русецький А.А. Поняття адміністративної відповідальності юридичних осіб [Електронний ресурс] / А.А. Русецький // Митна справа. – 2014. – № 5 (2.1). – С. 225-230. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2014_5\(2.1\)_40.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2014_5(2.1)_40.pdf)
9. Кісіль З.Р. Адміністративне право : навч. посіб. – 3-тє вид. / З.Р. Кісіль, Р.В. Кісіль. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 696 с.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
11. Адміністративне право : підруч. / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гарашук, В.В. Богуцький [та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran4379>
13. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
14. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23.05.2013 р. № 314-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-18>
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення

положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб): Рішення від 30.05.2001 р. № 7-рп/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01>

17. Войтенко І.С. Органи (посадові особи) які мають право застосовувати адміністративно-господарські санкції / І.С. Войтенко // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 142-148.
18. Лук'янець Д.М. До проблеми систематизації заходів адміністративної відповідальності юридичних осіб / Д.М. Лук'янець // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 12-16.
19. Кротюк В. Фінансові санкції та адміністративна відповідальність : проблема співвідношення / В. Кротюк, А. Іоффе, Д. Лук'янець // Право України. – 2000. – № 5. – С. 29-33.
20. Налоговый кодекс РФ [Электронный ресурс] // Гарант : информационно-правовой портал. – Режим доступа : http://base.garant.ru/10900200/27/#block_20015

REFERENCES

1. Averyanov, V.B. (2004), *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs : pidruch. : u 2 t. – T. 1. Zahalna chastyna* [Administrative law of Ukraine. Academic course : textbook. : in 2 volumes. – Vol. 1. General part], Vyd-vo «Yurydychna dumka», Kyiv, Ukraine.
2. Slubskiy, I.Y. (2007), “Administrative responsibility of legal entities”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, Kievan national university of internal affairs, Kyiv, Ukraine.
3. Stefanyuk, V., Golosnichenko, I. and Mikheenko, M. (2008), “Institute of administrative responsibility of legal entities : problems of theory and practice”, *Pravo Ukrainy*, no. 9, pp. 50-62.
4. Petrova, I.G. (2013), “The development of the institute of administrative liability of legal entities in Ukraine”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universitetu. Ser. Yurysprudentsiya*, no. 6-1, vol. 1, pp. 179-182.
5. “Code of Ukraine on administrative offenses from 07.12.1984 № 8073-X”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Gerasymenko, E.S. (2000), “The question of reform of the administrative responsibility”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, Kyiv, Ukraine.
7. Zyma, O.T. (2001), “Administrative responsibility of legal entities”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, National legal academy of Ukraine is imeni Yaroslav Mudryi, Kharkiv, Ukraine.
8. Rusetskiy, A.A. (2014), “The concept of administrative liability of legal entities”, *Mytna sprava*, no. 5 (2.1), pp. 225-230, available at : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2014_5\(2.1\)_40.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2014_5(2.1)_40.pdf)
9. Kisil, Z.R. and Kisil, R.V. (2011), *Administratyvne pravo : navch. posib.* [Administrative law : textbook], Alerta ; TsUL, Kyiv, Ukraine.
10. “Economic Code of Ukraine of 16.01.2003 № 436-IV”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
11. Bityak, Yu.P., Garashchuk, V.M., Bohutskiy, V.V. et al. (2010), *Administratyvne pravo : pidruch.* [Administrative law : textbook], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
12. “Tax Code of Ukraine of 02.12.2010 № 2755-VI available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran4379>
13. “Air Code of Ukraine of 19.05.2011 № 3393-VI”, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
14. “On protection from unfair competition” : Law of Ukraine from 07.06.1996 № 236/96-BP, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
15. “On amendments to some legislative acts of Ukraine to implement the Action Plan to liberalize the EU visa regime for Ukraine on the liability of legal persons” : Law of Ukraine from 05.23.2013 № 314-VII, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-18>

16. "The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the constitutional appeal of Open Joint Stock Company "Ukrainian Joint Stock Bank" the official interpretation of paragraph 22 of Article 92 of the Constitution of Ukraine, parts one, three of article 2 of Article 38 of the Code of Ukraine on Administrative Offences (right of responsibility legal entities)": The decision of 30.05.2001 № 7-pp/2001, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01>
17. Voytenko, I.S. (2011), "Bodies (officials) which entitled to apply administrative economic sanctions", *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 1, pp. 142-148.
18. Lukyanets, D.M. (2005), "On the problem of systematization of measures of administrative responsibility of legal entities", *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 11, pp. 12-16.
19. Krotiyuk, V., Ioffe, A. and Lukyanets, D. (2000), "Financial sanctions and administrative responsibility : the problem of correlation", *Pravo Ukrainy*, no. 5, pp. 29-33.
20. "Tax Code of Russian Federation", Garant: information and legal portal, available at : http://base.garant.ru/10900200/27/#block_20015

УДК 342.9 (477)

АДМІНІСТРАТИВНО-СУДОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Мельник С.М., здобувач

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, пл. Свободи, 6, м. Харків, Україна
msn7777@ukr.net*

У статті розглядається нестандартна процесуальна конструкція юридичної відповідальності, а саме адміністративно-судова відповідальність. Доводиться, що властивим для неї є те, що виявлення й фіксація порушення, що є підставою відповідальності, здійснюється в межах адміністративного провадження, найчастіше контрольного, а прийняття рішення – у межах проваджень, із яких складається адміністративне судочинство. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення згаданої процесуальної конструкції.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративно-судова відповідальність, процесуальна форма, процесуальна конструкція юридичної відповідальності, контрольне адміністративне провадження.

АДМИНИСТРАТИВНО-СУДЕБНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПРАВЕ

Мельник С.Н.

*Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, г. Харьков, Украина
msn7777@ukr.net*

В статье рассматривается нестандартная процессуальная конструкция юридической ответственности, а именно административно-судебная ответственность. Доказывается, что для нее свойственно то, что выявление и фиксация нарушения, которое является основанием ответственности, осуществляется в рамках административного производства, чаще всего контрольного, а принятие решения – в пределах производств, из которых состоит административное судопроизводство. Сформулированы предложения по усовершенствованию данной процессуальной конструкции.

Ключевые слова: административная ответственность, административно-судебная ответственность, процессуальная форма, процессуальная конструкция юридической ответственности, контрольное административное производство.

ADMINISTRATIVE LIABILITY IN ADMINISTRATIVE LAW

Melnyk S.M.

*V.N. Karazin Kharkiv national university, sq. Svobody 6, Kharkiv, Ukraine
msn7777@ukr.net*

Administrative law science traditionally focuses on two types of legal liability: administrative and disciplinary. It is assumed that the example of legal liability, carried out in the classical administrative and procedural form is the administrative liability provided by the Code of Administrative Offences of Ukraine. This code describes the proceeding in cases of administrative offenses, which consists of a certain number of stages, defines characteristics of procedural documents as the basis of proceedings carried out, and separately describes proceedings to enforce